

The effect of audit quality on reducing credit risk and liquidity risk of banks listed on the Tehran Stock Exchange

Mohamad mohamadi*¹
Murteza Kazem Por²

(Receipt: 2022.08.24- Acceptance:2022.12.12)

Abstract:

Independent and effective auditing is a part of corporate governance system. Banking supervisors need to pay attention to the effectiveness and necessity of an independent auditor. This means that following the audit quality of management, take corrective action in a timely manner in response to credit and liquidity risks. In general, the activity of an independent auditor is a necessary assurance about the activity of banks, thus the risk of loss, liquidity and damage to the bank's credit helps. If these risks are not well managed, they can lead to the loss of banks and financial institutions and ultimately their bankruptcy. The purpose of the research is applied research. This research is of descriptive correlation type and research method is post-event type. A multivariate regression model will be used to test the hypotheses. The library method is used to collect information about the literature on the subject and background of the research and the formulas for extracting the research variables to test the research hypotheses, the financial information of banks listed on the Tehran Stock Exchange in the period from 1394 to 1398 has been used and the final sample consists of 15 companies that were selected after applying the restrictions in this study. The experiments were performed using Eviews8 software and panel data statistical technique (fixed effects). With the findings of the first hypothesis, it was observed that audit quality has a significant inverse effect on credit risk. The second hypothesis also showed that audit quality has a negative and significant effect on liquidity risk. As a result, it was found that the quality of auditing in banks can lead to a reduction in credit risk and liquidity risk.

KeyWords: Audit quality, Credit risk reduction, Liquidity risk

1. Assistant Professor, Department of Accounting, Parandak Non-Profit University, Saveh, Iran.

*.Corresponding Author: m.mohamadi@parandak.ac.ir

2. Graduate student, Department of Accounting, Parandak non-profit university, Saveh, Iran. morteza_accounting@yahoo.com

تأثیر کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمد محمدی*^۱

مرتضی کاظم پور^۲

(دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۲ - پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۹/۲۱)

چکیده

حسابرسی مستقل و مؤثر، بخشی از نظام حاکمیت شرکتی می‌باشد. ناظران بانکداری لازم است نسبت به اثربخشی و ضرورت حسابرس مستقل توجه کنند. بدین معنی که به دنبال کیفیت حسابرسی مدیریت اقدام اصلاحی و به موقع در واکنش به ریسک‌های اعتباری و نقدینگی داشته باشند. در مجموع فعالیت حسابرس مستقل، اطمینان بخشی لازم در مورد فعالیت بانک‌ها می‌باشد بدین صورت ریسک خسارتی، نقدینگی و آسیب دیدن اعتبار بانک کمک می‌کند. اگر این ریسک‌ها به خوبی مدیریت نگردد، به زیان بانک‌ها و مؤسسات مالی و نهایتاً به ورشکستگی آن‌ها منجر می‌شود. در این پژوهش به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر کاهش ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی بانک‌های پرداخته شده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از اطلاعات مالی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ استفاده شده است و نمونه نهایی متشکل از ۱۵ بانک بوده که پس از اعمال محدودیت‌های مورد نظر در این تحقیق انتخاب شده‌اند. آزمون‌ها با استفاده از نرم افزار Eviews8 و تکنیک آماری داده‌های پانلی (اثرات ثابت) صورت پذیرفته است. نتایج فرضیه اول نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری تأثیر معکوس و معناداری دارد. فرضیه دوم نیز نشان داد کیفیت حسابرسی بر ریسک نقدینگی اثر منفی و معناداری دارد. در نتیجه مشخص شد که کیفیت حسابرسی در بانک‌ها می‌تواند منجر به کاهش ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی شود.

واژه‌های کلیدی:

کیفیت حسابرسی، کاهش ریسک اعتباری، ریسک نقدینگی.

۱. استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه غیر انتفاعی پرندک، ساوه، ایران

*. نویسنده مسئول: mkz.mohamadi@gmail.com

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، واحد پرندک، دانشگاه غیرانتفاعی، ساوه، ایران mortgage_accounting@yahoo.com

مقدمه

امروزه حرفه و رفتار حسابرسان یک موضوع پژوهشی بسیار بحث برانگیز است. واحدهای تجاری پذیرفته شده در بورس به توسعه بیشتر گرایش دارند و مدام مزیت رقابتی بیشتری کسب می‌کنند (هاپ و همکاران؛ ۲۰۱۷ و مسعود؛ ۲۰۱۷). همین مزیت رقابتی به بنگاه‌های اقتصادی کمک می‌کند سهم بالاتری را از بازار کسب کنند. یکی از عواملی که باعث می‌شود شرکت‌ها به یک شرکت معتبر و قابل اعتماد تبدیل شود، داشتن صورت‌های مالی با اطمینان است. برای اینکه یک گزارش مالی مؤثر و با اطمینان باشد از حسابرسان مستقل خوشنام باید بهره گرفته شود که این‌ها قادر هستند حسابرسی با کیفیتی انجام دهند. حرفه حسابرسی به شرکت‌ها در انتشار صورت‌های مالی با اطمینان نقش مهمی دارد. همچنین، گزارش مالی حسابرسی شده برای بعضی از شرکت‌های بورسی جزو الزامات می‌باشد (اوسر؛ ۲۰۱۵ و مینیس و سودرلند؛ ۲۰۱۷). از طرفی، حسابرسان مستقل اشخاص با کفایتی هستند که نقش مهم و بی‌طرفانه‌ای در هنگام حسابرسی صورت‌های مالی واحدهای تجاری دارند. تحقیق قبلی استدلال نمود که به منظور مدیریت مشتری در هنگام اتخاذ تصمیمات مربوط به ابقای حسابرس، مفاهیم گستردگی و کیفیت خدمات ارائه شده توسط حسابرس نسبت به شرکت‌های حسابرسی رقیب از اهمیت بیشتری برخوردار است (ژانگ و همکاران، ۲۰۱۷). حق‌الزحمه حسابرسی یا پرداختی به حسابرس از این نظر می‌تواند معیاری برای ارزیابی کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شود که مقدار تلاش و کار انجام شده توسط حسابرس را نشان می‌دهد. به این شکل که هر چقدر حق‌الزحمه حسابرسی بالاتر باشد به همان میزان کیفیت کار حسابرسی بیشتر می‌گردد. با این حال هزینه حسابرسی معیار خوبی برای کیفیت حسابرسی در ایران نیست. به دلیل آنکه در ایران هزینه حسابرسی بر اساس چانه‌زنی مشخص می‌گردد نه اینکه به حجم و کیفیت کار توجه کنند (دیفوند و ژانگ؛ ۲۰۱۴). حسابرسی به عنوان یک مکانیزم خارجی حاکمیت شرکتی نقش مهمی ایفا می‌کند و تأثیر حاکمیتی حسابرسی به طور مستقیم در کیفیت حسابرسی منعکس می‌شود. اهداف کلی حسابرسی بدست آوردن تضمین مستدل از عدم وجود تحریف عمده ناشی از تقلب یا خطا در صورت‌های مالی و صدور گزارش‌های حسابرسی مطابق با استانداردهای حسابرسی و ارتباط با مدیریت مشتری است (MOF؛ ۲۰۱۹). برای تحقق این اهداف، در الگوی حسابرسی مدرن

1. Hope and Hu & Zhao
2. Masoud
3. Ucar
4. Minnis & Sutherland
5. DeFond & Zhang
6. Ministry of Finance

مبتنی بر ریسک، مسیر اصلی فعالیت حسابرسی مستلزم حسابرسانی است که ریسک تحریف عمده را شناسایی و ارزیابی کرده و پاسخ دهند. مطابق با هدف حسابرسی، کیفیت حسابرسی به عنوان احتمال توأمان این است که یک تحریف عمده موجود توسط یک حسابرس شناسایی و گزارش می شود (ژانگ و همکاران؛ ۲۰۱۷). فرایند تحقق کیفیت حسابرسی می تواند به عنوان تشخیص، تعدیل و گزارش تحریفات عمده و دستیابی به کیفیت حسابرسی خلاصه شود. بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری در راستای فعالیت خودشان با انواع مختلفی از ریسک مواجه می شوند. از نظر تئوری احتمال حذف کردن هر یک از ریسکها ممکن نیست ولی مدیریت و شناسایی هر یک از ریسکهای موجود در بانک به عنوان راه حل کاهش ریسک مطرح می باشد (کارن؛ ۲۰۰۵). در ریسک نقدینگی بانکها توانایی تأمین وجوه برای پرداخت تسهیلات یا اعطای به هنگام بدهی خود (همانند سپردهها) را ندارند (تریپ؛ ۱۹۹۹). خطر نقدینگی به وجه نقد غیر متمرکز بانکها مانند حسابهای جاری، حسابهای پس انداز و سپردههای مدت دار کوچک مربوط است. همچنین، این حسابهایی که ذکر گردید به اختلاف بین نرخ بهره بازار و نرخ بهره بانکی هیچ گونه واکنشی نشان نمی دهند. در نتیجه، ریسک نقدینگی از تفاوت بین مقدار داراییها و بدهیها یا دیون و اختلاف میان سرسیدها به وجود می آید (بجورن و کریستاین؛ ۲۰۱۴). ریسک اعتباری نتیجه بی اطمینانی بانکها نسبت به توانایی درخواست کنندگان وام یا متقاضیان وام در بازپرداخت تسهیلات اعطایی است یا به بیان دیگر، تقاضا کنندگان وام برای واریز تعهدات خود برای وام یا بازپرداخت تسهیلات به موقع خود تمایل ندارند (بجورن و کریستاین، ۲۰۱۴). ضرر و زیان حاصل از ریسک اعتباری احتمال دارد قبل از وقوع نکول از طرف قرارداد به وجود آید. در نتیجه، ریسک اعتباری را در برخی از ادبیات به عنوان ضرر احتمالی که در اثر یک اتفاق اعتباری بوجود می آید تعریف کردند. اتفاقات اعتباری هنگامی اتفاق می افتد که تقاضاکننده در انجام تعهدات خود تغییری ایجاد کند. همچنین، تغییر ارزش بازار دیون یا بدهی به دلیل تغییر رتبه اعتباری را می توان باز به عنوان یک خطر اعتباری در نظر گرفت. یه با بیان دیگر، تمامی مؤسسات اعتباری و بانکها در جریان فعالیت خود با یک سری ریسکهایی برخورد می کنند که نمی توانند این خطرات را از بین ببرند اما با مدیریت بهتر و کیفیت گزارش حسابرسی می توان این خطرات را کم کرد (گانیک؛ ۲۰۱۴). مؤسسات مالی و اعتباری و بانکها به دنبال اعطای وام و سرمایه گذاران ناچار هستند که ریسکهایی را بپذیرند که بازپرداخت سپردهها و وامها تحت تأثیر

1. Junxia Zhang et al.
2. Karen
3. Tripe
4. Bjorn and Christian
5. Ganić

آن‌ها هستند (ندیم و همکاران، ۱۳۹۸). به بیان دیگر، از زمانی که فعالیت بانک‌ها شروع شده از همان موقع نیز ریسک در بانکداری وجود داشته است. با گسترش فعالیت در بانک‌ها، مشکل در بازپرداخت بدهی توسط وام‌گیرندگان و ریسک‌ها افزایش یافته است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵). بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در حین اجرای فعالیت خود با انواع ریسک (اعتباری و نقدینگی) برخورد داشته‌اند که شناسایی و هدایت آن ریسک‌ها می‌تواند راه حل خوبی را برای برخورد با ریسک‌های متنوع داشته باشد (فرهنگ و همکاران، ۱۳۹۵). بانک‌ها و مؤسسات مالی با هر نوع اعطای وام یا سرمایه‌گذاری با ریسک مواجه می‌گردند که بازپرداخت وام‌های اعطایی (سپرده‌ها) را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. در نتیجه همین مشکلاتی که اخیراً در بانک‌ها بوجود آمده موجب نظارت بیشتر بر ریسک‌ها توسط بانک‌ها و قانون‌گذاران شده است. از طرفی، رقابت بین بانک‌ها ریسک بانک‌ها را نیز زیاد کرده است که از مهمترین آن‌ها ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری می‌باشد که هر کدام می‌تواند اثرات مخربی در بانک‌ها داشته باشد (نگوین و همکاران؛ ۲۰۱۵). از مهمترین وظایف مؤسسات مالی و اعتباری و بانک‌ها انتقال سررسید است. به بیان دیگر، از وظایف اصلی هر بانک ایجاد توازن بین سرمایه‌گذاری بلندمدت و تعهدات مالی کوتاه مدت می‌باشد. به طبع این وظایف، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری را با ریسک نقدینگی مواجه می‌سازد (لی و شیمیزو؛ ۲۰۱۸). به اضافه اینکه، به خاطر تغییرات بیش از حد و توسعه در بازارهای مالی همانند رشد استفاده از ابزارهای مالی چندگانه توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی و بازارهای مالی، بانک‌های اسلامی با چالش‌های متفاوتی در حیطه ریسک نقدینگی مواجه‌اند. مطابق تئوری درهمن و نیکولائو در سال ۲۰۱۳ ریسک نقدینگی به دو نوع ریسک نقدینگی تأمین وجوه و ریسک نقدینگی دارایی تقسیم می‌شود. ریسک دارایی به نام ریسک بازار هم شناخته شده است؛ به معنی زیان ناشی از ناتوانی در تبدیل دارایی‌ها به وجه نقد، زمانی که به آن نیاز داریم تعریف می‌گردد و زمانی اتفاق می‌افتد که معامله آن با نرخ رایج بازار امکان پذیر نباشد (محمد؛ ۲۰۱۳). به طور کلی، علت بحران مالی یا ورشکستگی اغلب بانک‌ها از قبیل بانک‌های متعارف و اسلامی، ضعف در مدیریت نیازهای نقدینگی است (عبدالمجید؛ ۲۰۰۵؛ غنیمی و امری؛ ۲۰۱۵).

ریسک اعتباری با توجه به رشد و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و بازارهای مالی در جهان، به یکی از مهمترین ریسک‌های مالی که فعالان بازار با آن درگیر هستند تبدیل شده است. پس، برآورد ریسک

-
1. Nguyen et al.
 2. Ly & Shimizu
 3. Mohammad
 4. AbdulMajid
 5. Ghenimi & Omri

اعتباری به نهادهای مالی برای سنجش مشتریان خود کمک می‌کند. همچنین، به دلیل مشکلات زیاد سیستم بانکی در کشورها، که بر گرفته از منجمد بودن قسمت بزرگی از دارایی‌های بانک‌ها و مرسسات مالی و اعتباری که در چارچوب تسهیلات با سررسید گذشته، تسهیلات معوق و مشکوک-الوصول می‌باشد، اهمیت این موضوع برای شناسایی مشتریان بدحساب واضح‌تر شده است. در این رابطه، ارائه اندازه‌گیری ریسک اعتباری با توجه به شاخص‌های مورد نظر بانک از اهمیت بالایی برخوردار است (شین و همکاران؛ ۲۰۱۸). در نهایت، برای اغلب بانک‌ها و نهادهای مالی بزرگ، عامل ایجاد ریسک اعتباری، وام‌ها می‌باشند. بانک‌ها در معرض ریسک اعتباری ناشی از فعالیت‌های وام‌دهی (یا در مواردی که بانک به عنوان واسطه از طرف مشتریان یا اشخاص ثالث عمل کنند یا هنگام صدور ضمانت بانکی) هستند. ریسک اعتباری نشان دهنده ریسک در زمانی است که وام‌گیرنده قادر به پرداخت تمام مقادیر بدهی بر اساس توافقنامه قراردادی نباشد. متعاقباً، ساختار بانک میزان ریسک را ایجاد می‌کند. هر کشور با تعیین محدودیت‌هایی برای مقادیر ریسکی که در قبال وام‌دهنده ایجاد می‌کند، بوجود می‌آورد. این نوع ریسک‌ها به طور دائمی و هر ماه یا بیشتر اوقات مورد بررسی قرار می‌گیرند. در هر بانک محدودیت‌های ریسک اعتباری برای وام‌گیرندگان از سوی مدیریت بانک تصویب گردیده است (دژبالی و زاغودی، ۲۰۲۰). ضعف و ناکارایی خدمات حسابرسی موجب می‌گردد مدیریت سود زیاد شود که موجب افزایش ریسک می‌شود. با توجه به این مطلب، شهرت حسابرس با معیار کیفیت حسابرس می‌تواند بر کاهش ریسک کمک کند. در نتیجه، اعتباردهندگان با توجه به کیفیت حسابرسی در مورد واگذاری یا عدم واگذاری اعتبارات به سازمان‌ها تصمیم‌گیری می‌نمایند. بالطبع کیفیت حسابرسی باعث اطمینان بخشیدن اعتباردهندگان و سرمایه-گذاران می‌شود و ریسک کاهش می‌یابد (دی‌آنجلو، ۱۹۸۶).

با افزایش کیفیت حسابرسی، کیفیت اطلاعات حسابداری در مورد صورت‌های مالی افزایش خواهد یافت که همین امر به نوبه خود کاهش ریسک و خطر را به دنبال خواهد داشت. بنابراین، تصور ما بر این است که کیفیت کار حسابرسی بتواند ریسک مربوط به اعتبار و نقدینگی توسط مدیران را کاهش دهد. یا به بیان دیگر، با بی‌توجهی به کیفیت حسابرسی یا خدمات حسابرسی می‌تواند ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری را افزایش دهد. در این راستا، پژوهشی را طراحی کردیم تا این رابطه را بین متغیرها بررسی کنیم و نتیجه حاصل را در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری پیدا کنیم. با توجه به موضوع پژوهش و نتایجی که حاصل خواهد شد انتظار داریم بانک‌ها و نهادهای مالی با بهره‌گیری از حسابرسان با تجربه بتوانند کیفیت گزارش‌های مالی خود را افزایش دهند و به

1. Shen et al.

2. Djebali and Zaghdoudi

دنبال افزایش کیفیت حسابرسی، مدیران بانکها و مؤسسات مالی ریسک‌های نقدینگی و اعتباری را با روش‌های مختلف و شناخت سیستم بانکی کاهش می‌دهند که با کاهش همین ریسک‌ها و افزایش کیفیت حسابرسی در گزارش‌های مالی بالطبع سرمایه‌گذاران، سهامداران و سپرده‌گذاران با اطمینان بیشتری اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند و نگران از دست رفتن دارایی خود نمی‌شوند زیرا بانک‌ها و نهادهای مالی با گرفتن حساب‌برسان و اعتبار دادن به صورت‌های مالی این اطمینان را به آن‌ها می‌دهند که بانک‌ها با ریسک بالایی مواجه نیستند یا زمانی که گزارش حساب‌برسان منوط به وجود ریسک نقدینگی و اعتباری در بانک‌ها و مؤسسات مالی باشد احتیاط کرده و در آن بانک‌ها و مؤسسات مالی وارد سپرده‌گذاری و سرمایه‌گذاری نمی‌شوند. همچنین، حساب‌برسان در این راستا بهتر است به دلیل حمایت از ذی‌نفعان گزارش‌های خود را با دقت و به موقع و با کیفیت در اختیار افراد منتفع قرار دهند. از سوی دیگر، دولت نیز بهتر است بانک‌ها را به ارائه گزارش حساب‌برس با کیفیت تشویق نماید و محدودیت در اعطای وام با مبلغ بالا و بدون پشتوانه و ضامن را کاهش داد تا ریسک‌های نقدینگی و اعتباری کاهش یابد. لازم به ذکر است در ادامه این مقاله به موارد زیر خواهیم پرداخت. ۱- مبانی نظری و پیشینه پژوهش ۲- فرضیات پژوهش ۳- روش شناسی پژوهش ۴- آمار توصیفی ۵- نتایج پژوهش ۶- بحث و نتیجه‌گیری.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کیفیت حسابرسی، ریسک اعتباری ریسک نقدینگی

اکثر بانک‌ها به توسعه فعالیت‌های سنتی (از جمله تأمین اعتبار و وصول منابع به صورت سپرده) ادامه می‌دهند. این فعالیت‌ها دارای ریسک‌هایی است که عمده‌تاً ریسک اعتباری و نقدینگی دارند. آثاری وجود دارد که نشان می‌دهد این دو ریسک باعث بی‌ثبات شدن بانک‌ها شده است (دژبالی و زاغودی، ۲۰۲۰). بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری با سرمایه‌گذاری و اعطای وام (معامله یا خدمات) که انجام می‌دهند به ناچار ممکن است ریسک‌هایی را متحمل شوند که بازپرداخت سپرده‌ها یا وام‌های اعطایی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. همچنین، برای اغلب بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری بزرگ‌ترین ایجاد ریسک اعتباری، اعطای وام‌ها می‌باشند؛ همچنین، ناموفق بودن در سیاست‌های بانکی نیز موجب ریسک بانکی می‌شوند. که همه این موارد فرصت‌های تجاری و مشتریان را از بین می‌برد و حتی ممکن است منجر به پرداخت جریمه گردد؛ در نتیجه

بانک‌ها باید شناخت کامل از بهای تمام شده خدمات داشته باشند (ایمبیروز و راج، ۲۰۱۴). صورت وضعیت بانک‌ها بیانگر این است که بانک‌ها و مؤسسات مالی منابع خود را از چه روشی به دست آورده است. دارایی‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی در واقع تسهیلاتی است که به متقاضیان واگذار و در سررسیدهای معین دریافت می‌گردد. از آنجائی که این سررسیدها با سررسید بدهی‌ها یکسان نمی‌باشد و این عدم هماهنگی موجب می‌شود که بانک‌ها با ریسک نقدینگی مواجه گردند که به مدیریت مناسب نیازمند است. در بانک‌ها، تبدیل بدهی‌های جاری به دارایی‌های بلندمدت در صورت وضعیت یا ترازنامه یعنی تبدیل دارایی‌ها از مهمترین ویژگی هر بانک می‌باشد که احتمال دارد ریسک نقدینگی در بانک‌ها را بیشتر کند (برگر و بومن در سال ۲۰۰۹ و آروار و کوهلی، ۲۰۱۸). پس به طور کلی، بانک‌های اسلامی و متعارف در معرض ریسک نقدینگی قرار دارند ولی بانک‌ها و مؤسسات مالی برای پوشش دادن به نیازهای نقدینگی مشتریان احتمال دارد مجبور به پرداخت هزینه بیشتر در تبدیل دارایی‌های خود به پول نقد برای پاسخ دادن به نیازهای مشتریان بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری شوند (برگر و بومن، ۲۰۰۹). قبل از آنکه بانک‌ها به اعطای وام‌ها اقدام کنند احتمال عدم بازپرداخت تسهیلات را باید ارزیابی کنند و از پرداخت به موقع آن‌ها در زمان معین مطمئن شوند، این کار را با یک سیستم جامع و مناسب انجام می‌دهند. اخیراً بانک‌ها به صورت گسترده از مدل‌های ارزیابی ریسک اعتباری برای پرداخت و تصویب وام‌های واگذار شده استفاده می‌نمایند و با استفاده از شاخص‌های مشخص و اطلاعات گذشته و حال متقاضیان، در چارچوب تهیه انواع گزارش‌های اطلاعاتی و اتخاذ تصمیم در اعتبار سنجی مشتریان می‌پردازد. وام‌های با مبلغ بالا امکان ارزیابی دقیق مشتریان امکان پذیر می‌باشد ولی متقاضیان با وام‌های مبلغ متوسط و پایین سنجش همه متقاضیان امکان پذیر نیست زیرا پرهزینه تلقی می‌شود و از این جهت نیازمند اندازه‌گیری سیستماتیک است که بر حسب آن بتوان ریسک اعتباری را مشخص کرده و کاهش داد (چریستف، ۲۰۰۴). ریسک اعتباری در صورت عدم تحقق تعهدات قراردادی، ریسک ضرر مالی بانک را به وجود می‌آورد. این امر عمدتاً در مورد وام‌ها و پیشرفت بانک به مشتریان و دیگر بانک‌ها و همچنین سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار ظاهر می‌شود. با هدف گزارش ریسک اعتباری، بانک با کلیه عناصر در معرض ریسک اعتباری (همانند ریسک اختلال در مسئول لودن، ریسک در سطح ایالتی یا در سطح بخش) سر و کار دارد. قرار گرفتن در معرض ریسک اعتباری از طریق تجزیه و تحلیل منظم در مورد توانایی وام گیرندگان بالفعل و وام گیرندگان بالقوه در انجام تعهدات از نظر پرداخت

1. Imbierowicz and Rauch

2. Arora & Kohli

بهره و اصل وام و با تغییر این حدود در صورت لزوم اداره می‌شود. قرار گرفتن در معرض ریسک اعتباری نیز با در اختیار گرفتن وام و ضمانت نامه‌های شرکتی و شخصی مدیریت می‌شود (اولاواله ساموئل لوقمن؛ ۲۰۱۴). عبارت کیفیت حسابرسی برای کاربران گزارش‌های مالی و حسابرسان معانی مختلفی دارد. استفاده کنندگان صورت‌های مالی زمانی یک گزارش حسابرسی را با کیفیت تلقی می‌کنند که در راستای آن این اعتماد حاصل شود که صورت‌های مالی یا گزارش‌های مالی فاقد هر نوع تقلب یا اشتباه با اهمیت و اساسی است. طی سال‌های اخیر، کیفیت حسابرسی به مقدار انطباق یا مطابقت بین اطمینان بخشی به دست آمده با اعتماد قابل قبول اشاره دارد (باوو و ویلیکینز؛ ۲۰۱۲). کیفیت مشخص کننده عملکرد حسابرسی می‌باشد که به توانایی حسابرسی (از قبیل علم و دانش، تجربه، کارایی فنی و غیره) و انجام کارها به طور حرفه‌ای (همانند مراقبت حرفه‌ای، استقلال و غیره) اشاره دارد. از آنجایی که کیفیت حسابرسی نامشهود است به همین خاطر ارزیابی آن سخت‌تر می‌شود و تعیین کردن اینکه چه عواملی می‌تواند بر کیفیت کار حسابرسی تأثیر بگذارد اهمیت دارد (لوئیس؛ ۲۰۰۵). حسابرسی از آن دسته کارها یا فعالیت‌های حرفه‌ای می‌باشد که با افزایش مشارکت عموم مردم در سرمایه‌گذاری‌ها و توسعه و گسترش بخش خصوصی، کارها و فعالیت‌های اقتصادی نیاز به دریافت خدمات حسابرسی افزایش می‌یابد. که این استفاده کنندگان به اطلاعاتی نیازمند هستند که آن اطلاعات را افراد متخصص و حرفه‌ای تأیید کرده باشند. به طور کلی، حسابرسی کردن توسط حسابرسان مستقل، صورت‌های مالی را بیمه می‌کند (چوی و همکاران؛ ۲۰۰۹). از آنجایی که سرمایه‌گذاران یا سپرده‌گذاران به دنبال اطلاعات حسابداری با کیفیت هستند، در این شرایط نیاز به حسابرس مستقل احساس می‌شود. حسابرسی صورت‌های مالی بانک‌ها، وسیله‌ای برای شفافیت اطلاعات مالی می‌باشد که موجب کاهش ریسک در مؤسسات مالی می‌گردد. در نتیجه، حسابرسی می‌تواند به عنوان یک ابزار نظارت در بانک‌ها برای کاهش ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی و کنترل مدیران در پذیرش ریسک بالا بکار رود (هانون و همکاران؛ ۲۰۰۸). تحولات سیستم بانکی این روزها، نیاز به نظارت محتاطانه را برای حفظ ثبات سیستم مالی افزایش داده است. با توجه به خصوصی سازی بانک‌ها ضرورت دارد که سیستم کنترل داخلی و حسابرسی در نظارت بانکی مد نظر قرار گرفته شود (فانگ و همکاران؛ ۲۰۱۷). بنابراین، سیستم کنترل داخلی بانک‌ها و کیفیت

1. Olawale Samuel Luqman
2. Bauw HV, Marleen Willekens
3. Louise
4. Choi et al.
5. Hanwen et al.
6. Fung et al.

حسابرسی بر پایه اطمینان از رعایت قوانین، دستیابی به سود بلندمدت بانک، کاهش ریسک نقدینگی و اعتباری لازم است. قبلاً عدم ایفای کامل تعهدات از طرف مشتریان یا همان ریسک اعتباری مهمترین ریسک در بانکهای دولتی محسوب می‌شد؛ ولی امروزه، سیستم بانکداری دچار تحولات زیادی شده است و محیط بازار پیچیده‌تر از قبل گردیده و سایر ریسک‌های مالی و اعتباری به چشم می‌خورد. بنابراین، با آنکه کل کارها و فعالیت‌های بانک‌های خصوصی بر ریسک متمرکز است، کنترل این ریسک‌ها (اعتباری و نقدینگی) با طراحی سیستم کنترل داخلی مناسب اثربخش و کیفیت خدمات حسابرسی امکان‌پذیر است. در نتیجه، کیفیت اطلاعات در تصمیم‌گیری یک ضرورت است که موجبات کاهش ریسک را فراهم می‌آورد (هاشانی سیکانی و سکیراکا، ۲۰۱۶). کیفیت حسابرسی نقش بسیار مهمی در همه مؤسسات و سازمان‌ها ایفا می‌کند. به گونه‌ای که با وجود کیفیت حسابرسی سرمایه‌گذاری، وام‌دهی، اعتباردهی و غیره بهبود پیدا می‌کند و ریسک‌های حاصل از خدمات بانکی کاهش می‌یابد. در نتیجه اهداف حاصل از موضوع پژوهش تأثیر کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

پیشینه پژوهش

ماسکیاندرو و همکاران^۱ (۲۰۲۰) به بررسی نقش حسابرسان مستقل در نظارت بر بخش بانکی در ۱۱۵ کشور طی سال‌های ۲۰۰۷ الی ۲۰۱۷ می‌پردازند. مطابق با استدلال‌های نظری، متوجه شدند کشورهایی که نقش بانک‌های مرکزی را در نظارت افزایش می‌دهند، احتمالاً حسابرسان را نیز درگیر می‌کنند، و این نشان می‌دهد که پیچیدگی اضافه شده یک عملکرد نظارتی احتمالاً از تخصص یک حسابرس مستقل برخوردار است. تجربه یک بحران مالی نیز با استفاده از حسابرسان، بویژه در بین بانک‌های مرکزی که نقش فزاینده‌ای در نظارت دارند، همراه است و این نشان دهنده برخی نگرانی‌ها از سمت سرپرست است. سرانجام، نشان دادند که کیفیت حسابرسی بالاتر با افزایش مشارکت حسابرسان در نظارت همراه است.

دژبالی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی روابط بین ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری در ثبات بانکی برای ۷۵ بانک در کشورهای مختلف طی سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۷ پرداختند و نشان دادند که روابط بین ریسک اعتباری بانکی و ریسک نقدینگی غیرخطی است. بر خلاف اثرات مثبت آن‌ها در سطح بهینه، ریسک اعتباری و نقدینگی به ضرر ثبات بانکی تبدیل می‌شود. در این راستا، بانک‌ها بودجه خود را بهتر است تقویت کرده و سیستم مالی خود را اصلاح کنند تا ثبات مالی

1. Masciandaro et al

در بانکها تقویت شود. نتایج کلی نشان داد که سودآوری بانکهای نسبت به افزایش اعتبار و یا ریسک نقدینگی به طور منفی و قابل توجهی حساس است. این تأثیر منفی برای تأثیرات متقابل یا برهم کنش این دو خطر تأیید شد. علاوه بر این، یافته‌ها نشان می‌دهد که سودآوری بانکی از میزان اعتبار و ریسک نقدینگی بطور قابل توجهی کاسته می‌شود.

ایکپانتان و دافریقا^۱ (۲۰۱۹)، مطالعه خود را با هدف ارزیابی تأثیر کیفیت حسابرسی بر گزارش‌های مالی بانکها در نیجریه انجام دادند. با استفاده از ۱۰ بانک برای یک دوره ۱۴ ساله به صورت هدفمند ۱۴۰ بانک - سال به دست آمد و به این نتیجه رسیدند که بین کیفیت حسابرسی در بانکها و گزارش‌های مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با این حال، تصدی حسابرس تأثیر زیادی در مورد ارقام تعهدی اختیاری بانکها نسبت به هزینه‌های حسابرسی دارد. با این حال، تصدی حسابرس تأثیر بیشتری در مورد تعهدات اختیاری نسبت به هزینه‌های حسابرسی دارد. توصیه می‌شد که نهادهای نظارتی با انجام اقداماتی از قبیل تثبیت مطلوب تعهدی غیر اختیاری، کیفیت گزارش‌های مالی را تقویت کنند. حسابرسان با توجه به هزینه‌هایشان باید ارزیابی کیفیت سود را انجام دهند و «گزارش‌های حسابرسی یکپارچه» را صادر کنند.

حسن و همکاران^۲ (۲۰۱۹)، یک ارزیابی جامع از ریسک نقدینگی بانکهای اسلامی در مقایسه با تحقیق قراردادی جهت بررسی رابطه بین ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری در بحران مالی بانکداری اسلامی، نشان می‌دهد که بانکهای اسلامی بهتر از بانکهای سنتی در مدیریت نقدینگی و اعتبار بانکی و عملکرد بهتری در مقایسه با بانکهای متعارف دارند. ابتدا رابطه بین نقدینگی و ریسک اعتباری را بررسی کردند و با استفاده از یک رویکرد معادله ساختاری همزمان، در مجموع داده‌های جامع ۵۲ بانک از سازمان منتخب کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی برای دوره ۲۰۰۷ - ۲۰۱۵، مشاهده کردند که بین ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی رابطه منفی دارند. سپس رابطه بین ریسک نقدینگی و پایداری را بررسی کردند و یک رابطه منفی را بین آنها پیدا کردند و در نهایت مشاهده کردند که بانکهای اسلامی بهتر از بانکهای سنتی در مدیریت ریسک هستند.

بلی و همکاران^۳ (۲۰۱۸) در مطالعه خود به اهمیت انتخاب حسابرس مستقل در مورد ریسک‌های بانکی اعم از نقدینگی و اعتباری با مشاهده ۵۴۹۸ بانک از ۱۱۶ کشور نوظهور و توسعه یافته پرداختند. مشاهده کردند که مؤسسات حسابرسی با کیفیت حسابرسی بالاتر، توانایی کنترل

1. Ikpantan & Daferighe

2. Hassan et al.

3. Bley et al.

ریسک‌های بانکی را بیشتر از مؤسسات حسابرسی با کیفیت پایین دارند. در نهایت، نشان دادند که کیفیت حسابرسی با امنیت بانک همراه است و در کشورهایی که نیازمند نظارت حسابرسی مستقل هستند ریسک کاهش می‌یابد.

سیف‌الدین خان و همکاران^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین نقدینگی تأمین اعتبار و ریسک بانک می‌پردازند. با استفاده از داده‌های فصلی (سه ماهه) برای شرکت‌های هلدینگ بانک در ایالات متحده آمریکا از ۱۹۸۶ تا ۲۰۱۴، شواهدی پیدا کردند در مورد اینکه بانک‌هایی که وجه نقد کمتری دارند و در مقابل سپرده بالاتری دارند ریسک بیشتری را متحمل می‌شوند. با این حال نتایج نشان داد که اندازه بانک معمولاً بانک‌ها را از ریسک بیشتر در زمان کاهش ریسک نقدینگی محدود می‌کند. علاوه بر این، در طی بحران مالی جهانی، بانک‌هایی که ریسک نقدینگی با بودجه کمتری داشتند، ریسک کمتری کردند.

نبی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) با هدف تحقیق خود به بررسی تأثیر ارتباط سیاسی بر رابطه کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی با مشاهده ۱۵۷ شرکت از بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ بر گرفته از تحقیق حبیب و همکاران در سال ۲۰۱۸ پرداختند و پژوهش آن‌ها از نوع کاربردی بود و ماهیت اجرای مطالعه توصیفی-همبستگی است. برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از معیارهای اندازه، تخصص و دوره تصدی حسابرسی استفاده کردند و نتایج آن‌ها نشان داد که ارتباط سیاسی بر رابطه دوره تصدی طولانی‌مدت و تخصص حسابرسی در صنعت با کیفیت گزارشگری مالی اثر معکوس و معنی‌داری دارد ولی ارتباطات سیاسی نتوانست اثر معناداری بر رابطه بین اندازه مؤسسه حسابرسی و گزارشگری مالی داشته باشد.

ندیم و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر نقدینگی و کارایی بر ریسک اعتباری در بانک‌های توسعه‌ای در ایران پرداختند در بررسی خود با مشاهده ۱۲ بانک طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۶. در راستای موضوع پژوهش فرضیات تحقیق را با روش داده‌های تابلویی بررسی کردند. نتایج حاصل از مدل تحقیق نشان داد که اندازه بانک‌ها، نسبت سپرده‌ها و نقدینگی تأثیر مستقیم و معناداری بر ریسک اعتباری بانک‌های توسعه‌ای می‌گذارد. از سوی دیگر، نرخ بازده دارایی، حاشیه سود و کارایی اثر معکوس و معناداری بر ریسک اعتباری در بانک‌های توسعه‌ای دارد.

دولابی و همکاران (۱۳۹۸) ارتباط بین اندازه و کیفیت حسابرسی را با متغیر ریسک دادرسی حسابرسی را بررسی کرد. از میان جامعه آماری ۸۲ شرکت به عنوان نمونه طی ۵ سال از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ برگزید. پژوهش او از نظر هدف کاربردی، از حیث ماهیت توصیفی-همبستگی و رگرسیون

1. Saifuddin Khan et al.

از نوع رگرسیون چند متغیره است که با روش پانل دیتا تجزیه و تحلیل کردند و نتایج آن‌ها نشان داد که هنگامی که ریسک دادرسی در بین واحدهای تجاری وجود دارد، اندازه بزرگ حسابرسی موجب کاهش کیفیت حسابرسی نمی‌گردد.

رادفر و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله خود به بررسی تأثیر همزمان ریسک نقدینگی و اعتباری بر ثبات بانک‌ها طی دوره ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ پرداختند. برای برآورد مدل تحقیق از پانل دیتا استفاده کردند و نتایج آن‌ها حاکی از آن بود که اثر همزمان متغیرهای ریسک اعتباری و نقدینگی بر معیارهای ثبات بانکی معکوس و معنادار است و اندازه بانک و نسبت سرمایه بر ثبات بانکی اثر مستقیم و معنادار دارد. در نتیجه توجه به ثبات بانکی و مدیریت ریسک در بانک‌های تجاری می‌تواند راه حل‌های مفیدی در بازار مالی و پولی بوجود بیاورد.

بزرگ اصل و همکاران (۱۳۹۶) به مطالعه ارتباط بین ریسک نقدینگی و اعتباری و اثرات احتمالی آن بر ناپایداری مالی در صنعت بانک‌های ایرانی طی دوره زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ با روش پانل دیتا پرداختند. برای بررسی ارتباط بین ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری از روش معادلات هم‌زمان استفاده شد و برای بررسی این متغیرها به همراه متغیر ناپایداری مالی از رگرسیون پویای گشتاوری تعمیم یافته آرانو و باند استفاده کردند. به دنبال بررسی خود به این نتیجه رسیدند که ارتباط بین ریسک اعتباری و نقدینگی در بانک‌های خصوصی و دولتی مستقیم بوده در حالی که در بانک‌های دولتی ریسک اعتباری بر ریسک نقدینگی اثری نداشت. از طرفی دیگر، این دو ریسک که اشاره شد موجب ناپایداری و احتمال زیان یا ورشکستگی بانک‌ها و مؤسسات مالی می‌شود.

فردوسی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به بررسی تأثیرات ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی بر عملکرد نظام مالی بانکی کشور ایران پرداختند. به همین منظور آن‌ها ۳۱ بانک را در طی دوره زمانی ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۳ با اطلاعات سالانه با استفاده از روش رگرسیون در سطح اثرات ثابت و حداقل مربعات تعمیم یافته مورد مطالعه قرار دادند و نتایج آن‌ها حاکی از آن بود که ریسک اعتباری و نقدینگی تأثیر منفی بر سودآوری بانک‌ها داشت که البته ریسک نقدینگی تأثیر زیادی به همراه خود داشت. معیار تنوع دارای تأثیر معکوس و معیار تمرکز و مدیریت هزینه تأثیر مستقیم بر سودآوری داشت. همچنین، افزایش رقابت در بانک‌ها باعث شده حاشیه سود در بانک‌های متعارف یا سنتی کاهش پیدا کند و ریسک افزایش یابد.

فرضیات پژوهش

بر اساس اهمیت تأثیر کیفیت حسابرسی بر کاهش ریسک نقدینگی و اعتباری در بانک‌ها و نهادهای مالی، هدف کلی از این پژوهش بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین ریسک اعتباری

و نقدینگی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و با توجه به مبانی نظری، فرضیه های تحقیق به صورت زیر ارائه می دهیم:

فرضیه اول: کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری اثر معناداری دارد.

$$CR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 ROA_{i,t} + \beta_3 CAP_{i,t} + \beta_4 Leverage_{i,t} + \beta_5 Bank\ Size_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی بر ریسک نقدینگی اثر معناداری دارد.

$$LR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 ROA_{i,t} + \beta_3 CAP_{i,t} + \beta_4 Leverage_{i,t} + \beta_5 Bank\ Size_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$CR_{i,t}$ = ریسک اعتباری بانک i در سال t

$LR_{i,t}$ = ریسک نقدینگی بانک i در سال t

$AQ_{i,t}$ = کیفیت حسابرسی بانک i در سال t

$ROA_{i,t}$ = بازده دارایی بانک i در سال t

$CAP_{i,t}$ = نرخ کفایت سرمایه بانک i در سال t

$Leverage_{i,t}$ = اهرم مالی بانک i در سال t

$BankSize_{i,t}$ = اندازه بانک i در سال t

$\varepsilon_{i,t}$ = باقیمانده مدل بانک i در سال t

نحوه اندازه گیری متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: کیفیت حسابرسی

برای ارزیابی پروکسی کیفیت حسابرسی، تفاوت بین اقلام تعهدی اختیاری اول دوره و پایان دوره را مانند مدل چمبرز و پین (۲۰۰۸) محاسبه می کنیم. سرانجام، از این تفاوت قدر مطلق گرفته و با (-۱) ضرب می شود تا معیار حاصل را تعدیل کند و هر چه گرایش بالاتر باشد، کیفیت حسابرسی بدتر خواهد بود. استفاده از قدر مطلق و ضرب در (-۱) برای تعیین پروکسی کیفیت حسابرسی است که از پژوهش کالاپور و همکاران (۲۰۱۰) الهام گرفته شده است.

$$AQ_{i,t} = |DACC_{i,t} - DACC_{i,t-1}| \times (-1)$$

برای محاسبه اقلام تعهدی اختیاری از رابطه زیر استفاده می‌گردد:

$$\frac{TA_{i,t}}{A_{i,t}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{A_{i,t}} \right) + \beta_1 \left(\frac{\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{A_{i,t}} \right) + \beta_2 \left(\frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t}} \right) + \varepsilon_{i,t}$$

در معادله فوق TA کل اقلام تعهدی (فرمول زیر نحوه محاسبه آن اشاره می‌گردد)، $A_{i,t-1}$ دارایی اول دوره، ΔREV جمع درآمدهای بانک و ΔREC مطالبات بانک‌ها، PPE دارایی‌های ثابت مشهود، ε باقیمانده مدل (اقلام تعهدی اختیاری) را نشان می‌دهد (در این فرمول نیز i نشان دهنده بانک مورد نظر و t دوره مورد نظر را نمایش می‌دهد).

$$TA_{i,t} = \Delta CA_{i,t} - \Delta Cash_{i,t} - \Delta CL_{i,t} - DEP_{i,t}$$

که در فرمول فوق TA کل اقلام تعهدی، ΔCA تغییر در دارایی‌های جاری، $\Delta Cash$ تغییر در وجه نقد و معادل وجه نقد، ΔCL تغییر در بدهی‌های جاری، DEP هزینه استهلاک را نشان می‌دهد.

متغیر وابسته: ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی

الف) ریسک اعتباری

اولین متغیر وابسته ریسک اعتباری (CR) می‌باشد که از نسبت تسهیلات غیرجاری بر کل تسهیلات در بانک به دست می‌آید. تسهیلات غیرجاری نیز مشتمل بر وام‌های سر رسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول می‌باشد (سای و ژانگ، ۲۰۱۷؛ بودینا، ۲۰۱۹):

$$CR_{i,t} = \frac{\text{Non_Current facilities}_{i,t}}{\text{Total facilities}_{i,t}}$$

1. Cai and Zhang
2. Buthiena

بر اساس فرمول فوق $(CR_{i,t})$ ریسک اعتباری $(Non\text{-}Current\ facilities_{i,t})$ تسهیلات غیرجاری انک i در دوره t و $(Total\ facilities_{i,t})$ کل تسهیلات در بانک i در دوره t را نشان می‌دهد.

(ب) ریسک نقدینگی

دومین متغیر وابسته ریسک نقدینگی (LR) است که از تقسیم کل تسهیلات به دارایی‌های بانک حاصل می‌گردد. به عبارتی ساده‌تر، هر چقدر مقدار این شاخص بزرگ‌تر باشد نشان دهنده آن است که نقدینگی کمتر و ریسک بیشتر است (قنمی و امری، ۲۰۱۷؛ آمارا و مابروکی، ۲۰۱۹).

$$LR_{i,t} = \frac{Total\ facilities_{i,t}}{Total\ Assets_{i,t}}$$

در فرمول فوق $(LR_{i,t})$ ریسک نقدینگی $(Total\ facilities_{i,t})$ کل تسهیلات در بانک i در دوره t و $(Total\ Assets_{i,t})$ کل دارایی‌های بانک i در دوره t را نمایش می‌دهد.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی در این تحقیق عبارتند از:

- عملکرد بانک (ROA) : از نسبت سود خالص به کل دارایی‌های بانک حاصل می‌شود (رشید و جابن، ۲۰۱۶؛ حکیم و زاقودی، ۲۰۱۷، آمارا و مابروکی، ۲۰۱۹).
- نرخ کفایت سرمایه (CAP) : نسبت حقوق صاحبان سهام بانک به کل دارایی‌های آن تقسیم می‌گردد (حکیمی و همکاران، ۲۰۱۷).
- اهرم مالی $(Leverage)$: مجموع بدهی‌های بانک را بر مجموع دارایی‌های آن تقسیم می‌کنیم (بکر و همکاران، ۱۹۹۸).

- اندازه بانک (Bank Size): از دارایی‌های بانک لگاریتم گرفته می‌شود (آنگینر و همکاران، ۲۰۱۷).

نگاره (۱) خلاصه محاسبه متغیرهای تحقیق

نام متغیر	متغیر	نماد	نحوه محاسبات	محل استخراج داده
کیفیت حسابرسی	مستقل	AQ	$AQ_{i,t} = DAcc_{i,t} - DAcc_{i,t-1} \times (-1)$	صورت‌های مالی
ریسک اعتباری	وابسته	CR	نسبت تسهیلات غیر جاری بر کل تسهیلات	ترازنامه و یادداشت‌ها
ریسک نقدینگی		LR	نسبت کل تسهیلات به دارایی‌ها	
عملکرد بانک	کنترلی	ROA	نسبت سود خالص به کل دارایی	ترازنامه و سود و زیان
نرخ کفایت سرمایه		CAP	نسبت حقوق صاحبان سهام به دارایی	ترازنامه
اهرم مالی		Leverage	نسبت بدهی به دارایی	ترازنامه
اندازه بانک		Bank Size	لگاریتم طبیعی دارایی بانک	ترازنامه

روش‌شناسی پژوهش

روش این تحقیق از منظر هدف کاربردی بوده و نوع روش تحقیق از نظر ماهیت اجرای تحقیق توصیفی- علی است. همچنین، روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای می‌باشد که با توجه به اطلاعات تاریخی حاصل می‌گردد. جهت بررسی تأثیر احتمالی متغیرها نیز از رگرسیون چند متغیره بهره گرفته خواهد شد. روش جمع آوری اطلاعات مربوط به بخش ادبیات و تئوری پژوهش از طریق منابع کتابخانه‌ای انجام خواهد گرفت و به دنبال آن اطلاعات لازم را از مستندات ثانویه که در بورس و اوراق بهادار تهران موجود می‌باشد با استفاده از صورت‌های مالی شرکت‌ها و یادداشت‌های همراه آن، استخراج می‌کنیم و برای استفاده از آن داده‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم. اطلاعات گردآوری شده را جهت محاسبه وارد اکسل می‌کنیم تا در مرحله بعد مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. در این مطالعه جامعه آماری را از بانک‌های پذیرفته شده در بورس انتخاب می‌کنیم بدین منظور از اطلاعات سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ استفاده خواهد شد. برای محدود کردن جامعه آماری تحقیق از ۲۵ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از روش غربالگری استفاده می‌شود که این محدودیت‌ها به صورت زیر ارائه می‌گردد:

- بانک‌ها طی سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ در بورس باشند.

- صورت‌های مالی آخر سال را بانک‌ها به بورس ارائه داده باشند و اطلاعات مورد نیاز در دسترس باشد.
- با اجرای محدودیت‌های فوق، تعداد ۱۶ بانک از ابتدای سال ۱۳۹۴ تا سال ۱۳۹۸ به عنوان جامعه آماری انتخاب گردید.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

تعداد کل مشاهدات برای کلیه متغیرها برابر ۷۵ بانک- سال است. در مبحث آمار توصیفی، شاخص‌های مرکزی همانند میانگین، میانه و معیارهای پراکندگی مانند انحراف معیار، چولگی و کشیدگی را ارائه خواهیم داد. در این راستا، میانگین متوسط داده‌ها را نمایش می‌دهد و اصلی‌ترین معیار شاخص مرکزی است. از میان متغیرهای جدول، کیفیت حسابرسی با عدد $0/162$ - کمترین میانگین را به خود اختصاص داد و اهرم مالی با عدد $0/911$ نشان داد که ۹۱ درصد از ساختار سرمایه بانک را بدهی تشکیل می‌دهد. میانگین ریسک نقدینگی برابر $0/516$ است که این نیز بیانگر آن است که بانک‌ها به طور متوسط ۵۲ درصد با ریسک نقدینگی مواجه هستند. از پارامترهای پراکندگی می‌توان به انحراف معیار اشاره کرد که پراکندگی داده‌ها را گزارش می‌کند. برای نمونه، انحراف معیار متغیر ریسک اعتباری $0/188$ و کیفیت حسابرسی با $0/138$ است. مطابق اعداد انحراف معیار مشاهده می‌شود که نمونه انتخابی از انسجام کافی برخوردار هستند

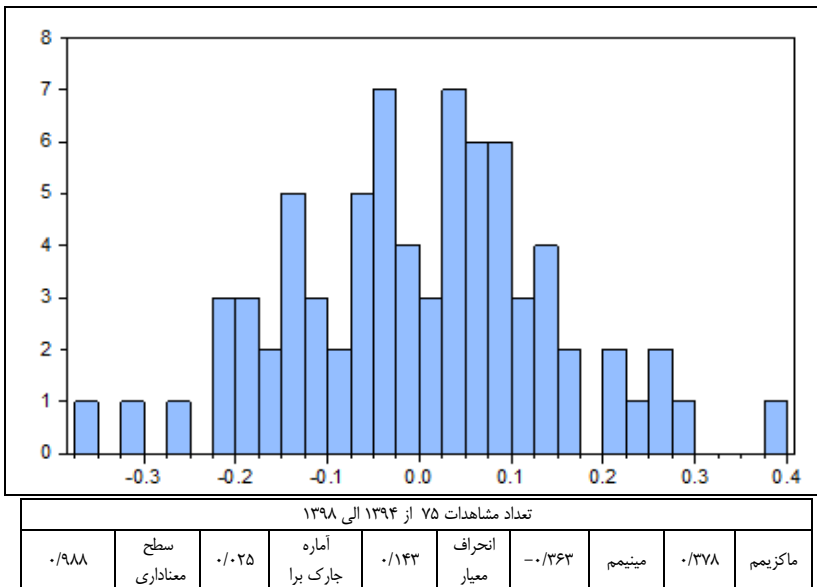
نگاره ۲- آماره های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
ریسک نقدینگی	۷۵	۰/۵۱۶	۰/۵۶۶	۰/۸۵۴	۰/۰۱۷	۰/۱۹۷	-۰/۹۲۵	۳/۳۱۰
ریسک اعتباری	۷۵	۰/۱۶۹	۰/۱۰۶	۰/۸۸۴	۰/۰۲۳	۰/۱۸۸	۲/۳۳۸	۸/۱۳۲
کیفیت حسابرسی	۷۵	-۰/۱۶۲	-۰/۱۳۱	-۰/۰۰۲	-۰/۰۰۹	۰/۱۳۸	-۱/۲۸۷	۴/۸۳۸
بازده دارایی‌ها	۷۵	۰/۰۲۱	۰/۰۰۱	۰/۰۴۶	-۰/۵۳۹	۰/۱۰۰	-۴/۰۸۵	۱۹/۶۶
نرخ کفایت سرمایه	۷۵	۰/۰۸۹	۰/۰۶۴	۰/۴۱۲	۰/۰۰۶	۰/۰۷۷	۱/۸۸۰	۶/۹۰۷
اهرم مالی	۷۵	۰/۹۱۱	۰/۹۳۷	۰/۹۹۴	۰/۵۸۸	۰/۰۶۶	-۱/۸۶۹	۶/۷۱۹
اندازه بانک	۷۵	۱۹/۶۹	۱۹/۴۱	۲۲/۲۱	۱۷/۳۲	۱۷/۲۲۴	۰/۱۲۴	۲/۱۱۸

آزمون نرمال بودن متغیرها

جهت آزمون فرض نرمال بودن توزیع جملات پسماند تست چارک- برا بکار گرفته شد. مطابق نتایج نگاره (۳) که توزیع جملات خطا آماره‌ی بیشتر از ۰/۰۵ دارند، این توزیع پسماندهای رگرسیون‌ها نرمال را نشان می‌دهد. به بیان دیگر، با توجه به سطح معناداری بالاتر از ۵ درصد مشخص می‌شود که توزیع جملات پسماند از توزیع نرمال برخوردارند.

نگاره (۳) آزمون نرمال بودن پژوهش

آزمون ایستایی متغیرهای پژوهش

قبل از برآورد مدل‌های رگرسیونی، ضرورت دارد پایایی (ایستایی) متغیرها آزمون گردد. پایا نبودن متغیرها در سری زمانی و داده‌های تابلویی موجب استنباط‌های نادرست آماری و رگرسیون کاذب می‌شود. یک متغیر زمانی مانا است که ضریب خود همبستگی، میانگین و واریانس در طول زمان ثابت بماند. در این آزمون قدرت آزمون‌های ریشه واحد بسیار با اهمیت می‌باشد. درنگاره (۴) از آزمون لوین لین و چو، جهت آزمون مانایی استفاده شد.

نگاره (۴) آزمون ایستایی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح احتمال
ریسک نقدینگی	LR	-۵/۶۵۰	۰/۰۰۰۰
ریسک اعتباری	CR	-۳۳/۸۰	۰/۰۰۰۰
کیفیت حسابرسی	AQ	-۱۵/۱۹	۰/۰۰۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	-۳/۹۹۱	۰/۰۰۰۰
نرخ کفایت سرمایه	CAP	-۲۰/۹۱	۰/۰۰۰۰
اهرم مالی	Leverage	-۲۱/۸۰	۰/۰۰۰۰
اندازه بانک	BankSize	-۲۳/۶۲	۰/۰۰۰۰

در آزمون‌ها پایایی فرض H_0 ، نمایانگر نامانایی متغیرها می‌باشد. بر اساس مقدار سطح احتمال درج شده درنگاره (۴)، فرض H_0 رد می‌شود. بنابراین، کلیه متغیرهای این پژوهش فاقد ریشه واحد هستند و پایا می‌باشند (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵).

نتایج آزمون ناهمسانی واریانس

از تست وایت جهت آزمون همسانی واریانس خطاها بهره خواهیم گرفت.

نگاره (۵) نتایج حاصل از آزمون وایت

مدل	نوع آزمون	مقدار آماره	سطح معناداری
۱	آزمون F	۴/۴۰۵	۰/۰۹۲۷
	آزمون ضریب لاگرانژ	۴/۰۰۰	۰/۰۹۰۶
۲	آزمون F	۵/۳۲۷	۰/۱۷۳۲
	آزمون ضریب لاگرانژ	۵/۰۶۶	۰/۱۷۱۱

در نگاره (۵) همانطور که مشاهده می‌گردد، سطح معناداری آزمون بیشتر از ۵ درصد می‌باشد به همین منظور نتیجه می‌گیریم که ناهمسانی واریانس وجود ندارد. جهت شناسایی مؤثر و بهتر ارتباط بین متغیرها ضریب آزمون VIF و تیلرانس بکار گرفته می‌شود که نتایج حاصل از آن درنگاره (۶) ارائه می‌شود.

نگاره (۶) نتایج آزمون هم خطی

VIF	تلرانس	متغیرها
۱/۱۱۱	۰/۹۰۰	کیفیت حسابرسی
۱/۱۱۴	۰/۸۹۸	بازده دارایی‌ها
۱/۳۸۱	۰/۷۲۴	نرخ کفایت سرمایه
۱/۶۳۰	۰/۶۱۴	اهرم مالی
۱/۳۴۲	۰/۷۴۵	اندازه بانک

مطابق نگاره (۶) همخطی چندگانه بین متغیرها دیده نمی‌شود. به دلیل آنکه، مقدار VIF سنجیده شده کمتر از ۵ و مقدار تلرانس بالاتر از ۰/۱ است که این بیانگر آن است که همخطی چندگانه بین متغیرها یافت نشد. در آزمون رگرسیونی مدل اول و دوم، بایستی ابتدا با آزمون F لیمر و آزمون هاسمن نوع برآورد مدل را معین کرد. نتایج در نگاره (۷) آمده است:

نگاره (۷) آزمون چاو و هاسمن (فرضیه اول)

آزمون	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
چاو	۷/۶۱۲	(۱۴,۵۵)	۰/۰۰۰۰	پانلی (تابلویی)
هاسمن	۲/۱۳۱	۵	۰/۳۹۷۹	اثرات تصادفی

نگاره (۷-۱) آزمون چاو و هاسمن (فرضیه دوم)

آزمون	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
چاو	۱۰/۰۱	(۱۴,۵۵)	۰/۰۰۰۰	تابلویی
هاسمن	۸/۳۰۶	۵	۰/۰۴۰۱	اثرات ثابت

با آزمون F لیمر در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ نتایج داده‌ها در سطح تابلویی است، باید برای فرضیه دوم، آزمون هاسمن انجام داد. در ادامه، مطابق نتایج آزمون هاسمن که سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است مشخص می‌شود که اثرات آن به صورت ثابت می‌باشد و از رگرسیون حداقل مربعات معمولی استفاده می‌شود.

نتایج پژوهش

فرضیه اول نشان داد که بین کیفیت حسابرسی و ریسک اعتباری بانک‌ها رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی به شرح زیر استفاده خواهیم کرد:

$$LR_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 CR_{i,t} + \alpha_2 ROA_{i,t} + \alpha_3 CAP_{i,t} + \alpha_4 Leverage_{i,t} + \alpha_5 BankSize_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرض H_0 و H_1 برای این فرضیه به صورت زیر مطرح شده است:

$$\begin{cases} H_0: \text{کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری بانکها اثر معناداری ندارد:} \\ H_1: \text{کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری بانکها اثر معناداری دارد:} \end{cases}$$

نگاره (۸) نتایج آماری آزمون مدل رگرسیونی اول

$$CR_{i,t} = 0.178 - 0.166AQ_{i,t} - 1.527ROA_{i,t} - 0.391CAP_{i,t} + 0.055Leverage_{i,t} + 0.103Bank\ Size_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر	نماد	ضریب	آماره تی	معناداری
ضریب ثابت	C	۰/۱۷۸	۵/۲۹۹	۰/۰۰۰۰
کیفیت حسابرسی	AQ	-۰/۱۶۶	-۲/۸۴۰	۰/۰۳۰۳
بازده دارایی‌ها	ROA	-۱/۵۲۷	-۱۱/۳۷	۰/۰۰۰۰
نرخ کفایت سرمایه	CAP	-۰/۳۹۱	-۲/۲۶۲	۰/۰۲۷۰
اهرم مالی	Leverage	۰/۰۵۵	۱/۷۳۲	۰/۰۸۸۰
اندازه بانک	BankSize	۰/۱۰۳	۳/۰۳۱	۰/۰۱۹۰
	آماره F فیشر	۱۸/۵۰		
	سطح معناداری F	۰/۰۰۰		

مطابق نگاره (۸) احتمال آماره t (کمتر از $-1/96$) و سطح معناداری کیفیت حسابرسی در بانک‌ها که برابر $0/303$ می‌باشد نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی با اطمینان 95% اثر معناداری بر ریسک اعتباری در بانک‌ها دارد. همچنین، علامت منفی ضریب کیفیت حسابرسی ($-0/166$) بیانگر آن است اثر معکوس بر ریسک اعتباری دارد. به این صورت که با افزایش کیفیت حسابرسی در بانک‌ها به همان میزان ریسک اعتباری کاهش خواهد یافت؛ در نتیجه، فرض صفر رد می‌شود. در آخر نیز آزمون F فیشر با سطح معناداری $0/000$ کمتر از 5% درصد نشان داد که مدل اول رگرسیون برآورد شده با 95% درصد اطمینان معنادار است.

در فرضیه دوم پژوهش نتایج نشان داد که کیفیت حسابرسی بر کاهش ریسک نقدینگی بانک‌ها اثر منفی و معناداری دارد. رگرسیون مدل فرضیه دوم به صورت زیر می‌باشد:

$$LR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{i,t} + \beta_2 ROA_{i,t} + \beta_3 CAP_{i,t} + \beta_4 Leverage_{i,t} + \beta_5 Bank\ Size_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرض H_0 و H_1 برای فرضیه دوم بدین صورت است:

$$\begin{cases} H_0: \text{کیفیت حسابرسی بر ریسک نقدینگی بانکها اثر معناداری ندارد:} \\ H_1: \text{کیفیت حسابرسی بر ریسک نقدینگی بانکها اثر معناداری دارد:} \end{cases}$$

نگاره (۹) نتایج آماری آزمون مدل دوم رگرسیون

LR _{i,t} = 0.322 - 0.191AQ _{i,t} - 0.014ROA _{i,t} - 1.097CAP _{i,t} + 0.237Leverage _{i,t} + 0.004Bank Size _{i,t} + ε _{i,t}				
متغیر	نماد	ضریب	آماره تی	معناداری
ضریب ثابت	C	۰/۳۲۲	۴/۳۱۹	۰/۰۰۰۱
کیفیت حسابرسی	AQ	-۰/۱۹۱	-۲/۰۳۶	۰/۰۴۶۸
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰/۰۱۴	-۰/۰۶۶	۰/۹۴۷۹
نرخ کفایت سرمایه	CAP	-۱/۰۹۷	-۳/۷۵۰	۰/۰۰۰۵
اهرم مالی	Leverage	۰/۲۳۷	۳/۹۲۱	۰/۰۰۰۲
اندازه بانک	BankSize	۰/۰۰۴	۲/۵۰۳	۰/۰۳۷۸
		آماره F فیشر	۹/۵۹۶	
		سطح معناداری F فیشر	۰/۰۰۰	

با توجه به نگاره (۹) کیفیت حسابرسی با علامت ضریب منفی (-۰/۱۹۱) و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد (۰/۰۴۶۸) نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی اثر منفی و معنادار بر ریسک نقدینگی دارد و افزایش کیفیت حسابرسی منجر به کاهش ریسک نقدینگی در بانک‌ها می‌شود. مطابق نتایجی که حاصل شد معین شد فرض صفر رد و فرض مقابل آن تأیید شد. احتمال آماره F فیشر با مقدار ۰/۰۰ کمتر از ۵ درصد نشان داد که مدل رگرسیون برازش شده با ۹۵ درصد اطمینان معنادار است.

نتیجه گیری و پیشنهادات

وجود اثر معکوس و معنادار کیفیت حسابرسی بر ریسک اعتباری نشان می‌دهد که با افزایش کیفیت حسابرسی به همان میزان ریسک اعتباری در بانک‌ها کاهش می‌یابد. بکارگیری حسابرسان مستقل برای حسابرسی و اظهار نظر درباره صورت‌های مالی بخشی از حاکمیت شرکتی می‌باشد که در صورت استفاده از حسابرسان، بانک‌ها می‌توانند راهبری شرکتی خود را تقویت کنند و همین موضوع یک اعتبار از عملیات هر نهاد مالی یا بانک را نشان می‌دهد. تا با این روش ریسک اعتباری بانک را مدیریت کنند تا ذینفعان متضرر نگردند و با بی توجهی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری به این موضوع احتمال افزایش ریسک اعتباری و آشفتگی مالی بوجود می‌آید.

مطابق یافته‌های این پژوهش دریافتیم که اگر حسابرسان کارهای خود را به صورت حرفه‌ای با توانایی‌هایی مثل علم و تجربه انجام دهند می‌توانند کیفیت کار حسابرسی را افزایش دهند و این بالا بردن کیفیت حسابرسی احتمال عدم بازپرداخت تسهیلات را قبل از اعطای وام به طور صحیح می‌تواند پیش‌بینی یا ارزیابی کند و از پرداخت تعهدات به موقع مشتریان یا متقاضیان وام مطمئن شوند تا با این روش ریسک اعتباری در نهادهای مالی و بانک‌ها را به حداقل برسانند. با وجود اثر منفی یا معکوس و معنادار کیفیت کار حسابرسی بر ریسک نقدینگی مشخص شد که هر چقدر کیفیت خدمات حسابرسی بیشتر باشد به همان مقدار ریسک نقدینگی در بانک‌ها کم خواهد شد. بنابراین، هنگامی که گزارش‌های مالی بانک‌ها توسط حسابرسان مستقل رسیدگی شود و این حسابرسی با کیفیت ارائه شود، بین سررسید سپرده‌ها و یا بین پرداخت‌ها و دریافت‌های بانک تعادل یا هماهنگی ایجاد می‌کند و در همین راستا، کیفیت بالای خدمات حسابرسی منجر به کاهش ریسک نقدینگی در مؤسسات مالی و اعتباری و بانک‌ها می‌شود. به طور کلی در راستای یافته‌های حاصل از این پژوهش متوجه شدیم که، بانک‌ها و نهادهای مالی که وجوه نقد یا نقدینگی کمتر از بهینه نگهداری می‌کنند و سپرده‌گذاری خود را افزایش می‌دهند باعث می‌شوند ریسک نقدینگی افزایش یابد و بانک‌ها با ارائه حاکمیت شرکتی مناسب می‌توانند نقش با اهمیتی در کاهش این ریسک داشته باشند. پس، حسابرسان در این راستا به عنوان یک شاخص ضروری از راهبری شرکتی وارد کار می‌گردد که می‌تواند خطر نقدینگی را به درستی تحت کنترل درآورد و مقدار نقدینگی را در سطح بهینه حفظ کند. از عواملی که منجر به اعتبار یک نهاد مالی می‌شود گزارش مالی با اطمینان می‌باشد که توسط حسابرسان مستقل حسابرسی شده باشد که این خود مکانیزم راهبری شرکتی است. زیرا حسابرسان زمانی که مستقل هستند نقش مهم و بی‌طرفانه‌ای در زمان حسابرسی بانک‌ها خواهند داشت. از طرفی تخصص و تجربه حسابرسان مستقل موجب بالا رفتن کیفیت خدمات حسابرسی و

افزایش اعتبار صورت‌های مالی می‌شود. با توجه به اینکه بانک‌ها در راستای عملیات خود با ریسک‌های مختلفی مواجه هستند. شناسایی و مدیریت این ریسک‌ها می‌تواند راه حلی برای کاهش این ریسک‌ها ارائه شود. در ریسک نقدینگی نهادهای مالی قدرت تأمین وجه نقد جهت پرداخت وام یا اعطای به موقع بدهی مانند سپرده را ندارند و ریسک اعتباری نیز از بی‌اعتمادی بانک‌ها به ناتوانی پرداخت متقاضیان وام در بازپرداخت تسهیلات اعطایی نتیجه می‌شود. ریسک اعتباری و نقدینگی بر اساس توسعه سرمایه‌گذاری از مهمترین ریسک‌هایی است که بانک‌ها با آن درگیر هستند، پس برآورد یا پیش‌بینی این خطرات به بانک‌ها در عدم مواجه با درماندگی مالی کمک می‌کند. یکی از این راه‌ها که در شناسایی، پیش‌بینی و اقدامات لازم برای جلوگیری از این ریسک‌ها کمک می‌کند بکارگیری حسابرسان مستقل برا گزارش با کیفیت است. در نتیجه گزارش با کیفیت بالای حسابرسان در بانک‌ها می‌تواند منجر به کاهش ریسک اعتباری و نقدی شود.

پیشنهاد‌های کاربردی در راستای نتایج تحقیق

پیشنهادات کاربردی بر اساس فرضیه اول:

- پیشنهاد می‌شود بانک‌ها مؤسسات مالی و اعتباری با بکارگیری حسابرسان متخصص و با تجربه کیفیت صورت‌های مالی خود را بتوانند افزایش دهند تا به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی و تقویت راهبری شرکتی بتوانند ارزیابی صحیحی از احتمال عدم پرداخت به موقع مشتریان قبل از اعطای تسهیلات داشته و ریسک اعتباری را کاهش دهند.
- به سرمایه‌گذاران، سپرده‌گذاران و سهامداران پیشنهاد می‌شود به کیفیت خدمات حسابرسی توجه بیشتری داشته باشند زیرا گزارش‌های مالی با اطمینان و با کیفیت به آن‌ها کمک می‌کند جهت سرمایه‌گذاری یا سپرده‌گذاری تصمیم درست اتخاذ کنند زیرا این بانک‌ها با عدم وصول و نقد شدن تسهیلات اعطایی یا وام‌های پرداختی ناموفق و ریسک اعتباری کمتری روبرو هستند و توانایی زیادی در پرداخت بدهی و کسب سودآوری و ثبات مالی دارند.
- با توجه به نتایج این پژوهش به حسابرسان پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت کار خود، کیفیت خدمات ارائه شده را جهت کاهش ریسک اعتباری و پیش‌بینی و ارزیابی مشتریان بد حساب و خطرات احتمالی افزایش دهند.
- به بانک مرکزی نیز پیشنهاد می‌گردد بانک‌ها را به گزارش با کیفیت کار حسابرسی تشویق کند و محدودیت‌هایی در راستای پرداخت تسهیلات با مبلغ بالا و بدون ضامن جهت کاهش ریسک اعتباری در نظر بگیرند.

پیشنهاداتی کاربردی در راستای نتایج فرضیه دوم:

- پیشنهاد می‌شود بانک‌ها با بهره‌گیری از حسابرسان مستقل و گزارش با کیفیت حسابرس، ریسک نقدینگی را با نگهداشت وجه نقد بهینه و شناخت سیستم بانکی کاهش دهند تا در پرداخت بدهی یا سپرده‌های بانک و اعطای تسهیلات به مشتریان با کمبود نقدینگی مواجه نشوند.
- به سپرده‌گذاران و سرمایه‌گذاران نیز پیشنهاد می‌شود با تکیه بر کیفیت خدمات حسابرسی اتخاذ به تصمیم در راستای سرمایه‌گذاری کنند زیرا در صورت با کیفیت بودن گزارش حسابرسان دیگر آن‌ها نگران از بین رفتن سرمایه خود نخواهند شد زیرا بانک‌ها با بکارگیری حسابرسان و اعتبار صورت‌های مالی به آن‌ها اعتماد می‌دهند که بانک با ریسک نقدینگی مواجه نیست یا اگر اظهار نظر حسابرس منوط به ریسک نقدینگی باشد باید احتیاط کنند و در آن نهاد‌های مالی سپرده-گذاران و سرمایه‌گذاران نکنند.
- به حسابرسان توصیه می‌شود بر اساس نتایج حاصله، به دلیل حمایت از ذی‌نفعان گزارش‌های خود را با دقت، بی‌طرفانه و با کیفیت در اختیار عموم افراد قرار دهند و در صورت وجود ریسک نقدینگی آن‌ها را آگاه سازند.
- به بانک مرکزی بعنوان یک نهاد سیاست‌گذار جهت حمایت از اقشار مختلف مردم پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری یا کاهش ریسک نقدینگی در بانک‌ها، ضرورت بکارگیری حسابرس مستقل برای گزارش با کیفیت را در بانک‌ها مورد توجه قرار دهند.

منابع و مأخذ:

- بزرگ اصل، موسی؛ برزیده، فرح و صمدی، محمد تقی (۱۳۹۶). رابطه بین ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری و تأثیرات آن بر ناپایداری مالی در صنعت بانکداری ایران. فصلنامه پژوهش‌های پولی-بانکی. ۱۰(۳۳): ۵۰۹-۵۳۱
- دولابی، نجمه (۱۳۹۸). نقش ریسک دادرسی بر رابطه بین اندازه حسابرس و کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری. ۱۴(۲): ۳۲-۵۰.
- رادفر، هادی؛ شاهچرا، مهشید و صبوری، بهناز (۱۳۹۸). تأثیر همزمان ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری بر ثبات بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی. ۷(۷): ۱۹۱-۲۱۴.
- فردوسی، مهدی و فطرس، محمدحسن (۱۳۹۶). اثرات ریسک اعتباری و ریسک نقدینگی بر عملکرد بانک‌ها. مجله مدلسازی ریسک و مهندسی مالی دانشگاه خاتم. ۲(۱): ۴۱-۲۲.
- محمدی، محمد؛ طالاری، شهلا و حسینی هرندی، سید مهدی (۱۳۹۷). بررسی موارد خاص در حسابداری (مباحث جاری). جلد اول. انتشارات جاودانه. ص: ۱-۲۳۴.
- نبی‌زاده، فهیمه و ابراهیمی رومنجان، مجتبی (۱۳۹۹). بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی مدیر بر ارتباط کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی. چشم‌اندازهای حسابداری و مدیریت. ۳(۲۲): ۸۱-۶۰.
- ندیم، زهره؛ محقق‌نیا، محمد جواد و محرم‌اغلی، اویس (۱۳۹۸). تأثیر نقدینگی و کارایی بر ریسک اعتباری در بانک‌های توسعه‌ای. فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی. ۷(۲۶): ۱۳۳-۱۰۵.
- نمازی، محمد، انور بایزیدی و سعید جبارزاده (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی، تحقیقات حسابداری، ۳(۹): ۱۸-۱.
- هشی، عباس و مظاهری‌فرد، کمیل (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین اندازه مؤسسه حسابرسی و کیفیت مؤسسه حسابرسی. پژوهش‌های حسابداری مالی (۳): ۴۴-۲۳.

References

- Abdul Rahman, Aisyah, (2010), Financing structure and insolvency risk exposure of Islamic banks, Journal Financial Markets and Portfolio Management. Vol. 24, pp 419-440.
- Adeyemi, S. B.; Okpala, O.; and Dabor, E. L. (2012). Factors Affecting Audit Quality in Nigeria. International Journal of Business and Social Science, 3(20), 198-209.
- Alalade, Samson A., Binuyo, Babatunde O and Oguntodu, James, (2014), Managing Credit Risk to Optimize Banks' Profitability: A Survey of Selected Banks in Lagos State, Nigeria, Research. Journal of Finance and Accounting, Vol. 5, No. 18, pp 76-84.

- Almutairi A. R., Dunn K. A. and Skantz T. (2009). Auditor Tenure, Auditor Specialization, and Information Asymmetry. *Managerial Auditing Journal* (24). No. 7: 600-623.
- Amara. T and Mabrouki. T, (2019), Impact of liquidity and credit risks on the bank stability, MPRA Paper No. 95453.
- Anginer, D., Demircuc-Kunt, and Zhu, M. (2017), How does competition affect bank systemic risk?, *Journal of Financial Intermediation*, 23(1), 1-26. <https://doi.org/10.1016/j.jfi.2013.11.001>.
- Arora, A., & Kohli, H. K. (2018). Liquidity risk and asset-liability management: A comparative study of public and private sector banks. *IUP Journal of Applied Finance*, 24 (4), 18-33. <https://search.proquest.com/docview/2158513356?Accountid=45153>.
- Balsam, S., J. Krishnan and J. Yang. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality. *Auditing: Journal of Practice and Theory*: 71-97.
- Baltagi H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*. 3rd Edition, Great Britain, John Wiley and Sons Ltd. PP. 33-41.
- Basel Committee on Banking Supervision, (1997), core principle for effective banking supervision, Bank for International Settlements, Switzerland.
- Basel Committee on Banking Supervision, (2000), Principles for the Management of Credit Risk.
- Bauwhede, H. V. and Willekens, A. (2004). Audit – quality, Differentiation in the private client segment of the belgian audit market. *European Accounting Review*, 13(3), 501-522.
- Becker, C. L., Defond, M. L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The effect of audit quality on earnings management. *Contemporary Accounting Research*, 15 (1), 1 – 24.
- Benito Arruñada (2000). *Audit Quality: Attributes, Private Safeguards and the Role of Regulation*. Trias Fargas, 25; 08005-Barcelona, E-Spain.

- Berger, A. N., & Bouwman, C. H. S. (2009). Bank liquidity creation. *The Review of Financial Studies*, 22 (9), 3779-3837. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhn104>.
- Bjorn, I. & Christian, R. (2014). The relationship between liquidity risk and credit risk in banks, *Journal of Banking & Finance*, Volume 40, March 2014, Pages 242-256, ISSN 0378-4266.
- Boudriga, A., Boulila, N. and Jellouli, S., (2010), Does bank supervision impact nonperforming loans: cross-country determinants using aggregate data?, MPRA Paper No.18068.
- Bouhawia M, Gugus I, Zaki B. (2015). The effect of working experience, integrity, competence and organizational commitment on audit quality. *IOSR Journal of Economics and Finance*; 6(4):60-67.
- Brunnermeier, Markus K, (2009), Deciphering the liquidity and credit crunch 2007-2008, *Journal of Economic Perspective*, Vol. 23, No. 1, pp 77-100.
- Caouette, John B., Altman, Edward I., Narayanan, Paul and Nimmo, Robert, (2008), *Managing Credit Risk: The Great Challenge for the Global Financial Markets*, Second Edition, Published simultaneously in Canada.
- Carcello, J.V.; Hermanson, R. H.; and McGrath, N. T. (1992). Audit Quality Attributes: the Perceptions of Audit Partners, Preparers, and Financial Statement Users. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Leventis S. and P. E.
- Catanach, A., & P. Walker. (1999). The international debate over mandatory auditor rotation: A conceptual research framework. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation* 8: 4366-.
- Chen, K.; Lin L. K. & Zhou, J. (2014). Audit Quality and Earnings Management for Taiwan IPO Firms, *Managerial Accounting Journal*, Vol. 20, No. 1, PP. 86-104.

- Choi, Jon-Hag. Kim, Jeong- Bon. Zang, Yoonseok (2009). The association between audit quality and abnormal audit fees. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=848067>.
- Christoph j, (2004), Express Credit and Bank Default Risk An Application Of Default Predictions Models To Banks From Emerging Market Economics, International Conference On Emerging Market And Global Risk Management, University Of Westminster, London, UK.
- Craswell, A., Stokes, D. J. & Laughton, J. (2002). Auditor independence and fee dependence. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 33, pp. 253–75.
- Dandago, K. I., & Rufai, A. S (2014). An Examination into the quality of audited financial Statements of money Deposit Banks in Nigeria: *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences* Vol.4 No.1. PP: 141-172.
- Datar, S.M., G.A., Feltham, and J.S., Hughs, (1991). The role of audits and audit quality in valuing new issues. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 14, No. 1, pp. 349-367.
- Davidson, R, A, and Neu, D. (1993). A note on the association between audit firm size and audit quality, *Contemporary accounting research*, vol. 9, pp 479-488.
- Davor Kunovac, Lana Ivicic and Ljubaj Igor, (2008), Measuring Bank Insolvency Risk in CEE Countries, The Fourteenth Dubrovnik Economic Conference, Organized by the Croatian National Bank.
- De Angelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*. Vol. 3, No. 3: 183-199.
- DeFond, M and Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research, *Journal of Accounting and Economics*, No 58, p. 275-326.
- Diamond, Douglas W and Rajan, Raghuram G, (2005), Liquidity shortages and banking crises, *Journal of Finance*, Vol. 60, Issue 2, pp 615-647.

- Djebali, N., and Zaghdoudi, K., (2020). Threshold effects of Liquidity Risk and Credit Risk on Bank Stability in the MENA region, *Journal of Policy Modeling* (2020), doi: <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2020.01.013>.
- Donato, Masciandaro, Oana, Peia, Davide, Romelli (2020). Banking supervision and external auditors: Theory and empirics. *Journal of Financial Stability*, 46 (2020) 100722. PP: 1-19.
- Dopuch, N., and D. Simunic. (1982). Competition in auditing: An assessment. Fourth Symposium on Auditing Research, University of Illinois.
- Du, J. and Zhou, G. (2014). Big N Auditors and Earnings Response Coefficients – A Comparison Study between the US and China. *China Accounting and Finance Review*, 16(2): 183-201.
- Ebrahim A. (2001). Auditing quality, auditor tenure, client importance, and earnings management: additional evidence. Unpublished Thesis, Rutgers University.
- Elitzur R. and Falk H. (1996). Planned Audit Quality. *Journal of Accounting and Public policy*, Vol.15, pp. 247-269.
- Francis, J. R., (2004) .What we know about audit quality? *The British Accounting Review*, Vol. 36, PP. 345-368.
- Fung, S.Y.K., Raman, K.K. & Zhu, X. (2017). Does the PCAOB international inspection program improve audit quality for non-US-listed foreign clients? *Journal of Accounting and Economics*, 64(1), 15-36.
- Gietzman M. B. and Sen P.K. (2002). Improving auditor independence through selected mandatory rotation. *International Journal of Auditing*, Vol. 6, pp.183-210.
- Glantz, Morton, (2003). Managing bank risk: An Introduction to Broad-Base Credit engineering. Academic press. *Journal of Finance and Accounting*. 5, 18, 79-88.
- Gujarati, D., N.,(2003).Basic Econometrics.New York: McGraw Hill Book Co.

- Hakim, F., Omri, M. A. and Hakim, I. (2010). Audit quality and equity liquidity, some evidence on the role of auditor tenure and auditor industry specialization in Tunisian context, *Journal Business Continuity and Risk Management*, Vol. 1, No. 2, PP. 151-165.
- Hakimi. A and Zaghdoudi. K (2017). Liquidity risk and bank performance: An empirical test for Tunisian Banks. *Business Economic Research*, 7, (1): 46-57.
- Hakimi.A, Zaghdoudi. K, Zaghdoudi. T and Djebali. N, (2017). What threatens Tunisian banking stability? Bayesian Model versus Panel data analysis, *International Journal of Business and Finance Research*, 11 (2): 21-37.
- Hanwen, C., Jeff, Z., Chen, G., & Lobo, W. (2008). Effects of Audit Quality on Cost of Equity Capital and Earnings Management: Evidence from China. Available in <http://www.SSRN.com>.
- Henock Louis. (2005). Acquirers Abnormal Returns, Audit Firm Size and the Small Auditor Clientele Effect, *Journal of accounting and economics*.
- Imbierowicz, Bjorn, Rauch, Christian. (2014). the Relationship between liquidity risk and credit risk in Banks. *Journal of Banking and Finance*. vol. 40, pp. 242–256.
- Ireland, J. C. (2003). An empirical investigation of determinants of audit reports in the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 30, pp. 975–1016.
- Ito M. Ikpantan & Emmanuel Emeakponuzo Daferighe (2019). Audit Quality and Financial Reports of Deposit Money Banks in Nigeria. *East African Scholars Journal of Economics, Business and Management*. Vol-2, Iss-9 (Sept, 2019): 492-501.
- Jerry, Sun., Guoping, Liu (2014). Audit committees' oversight of bank risk-taking. *Journal of Banking & Finance*. Volume 40, March 2014, Pages 376-387.

- Jorg, Bley., Mohsen, Saad., Anis, Samet., (2018). Auditor choice and bank risk taking. *International Review of Financial Analysis*. Volume 61, January 2019, Pages 37-52.
- Kabir, M. N., Worthington, A. & Gupta, R., (2015). Comparative credit risk in Islamic and conventional bank. *Pacific-Basin Finance Journal*, Volume 34, pp. 327-353.
- Karen, H. A. (2005). *Essentials of financial risk management*. John Wiley and Sons Publications, Hoboken, New Jersey, united states of America.
- Kend, M. (2008). Client industry audit expertise: towards a better understanding, *Pacific Accounting Review*, No. 20, p. 49-62.
- Khan, Tariqullah and Habib, Ahmed, (2002), *Risk Management an Analysis of Issues in Islamic Financial Industry*, Islamic Research and Training Institute, Occasional Paper, No.5.
- Lennox C.S. (1998). *Bankruptcy, Auditor Switching and audit Failure. Evidence from the UK 1987-1994. Working Paper*.
- Levin, A., and Lin, C., F., (1992). *Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite Sample Properties*. University of California, San Diego, Discussion Paper No: 92-93.
- Li Chuntao, Song Frank M. and Wong Sonia M. L. (2008). A Continuous Relation between Audit Firm Size and Audit Opinions: Evidence from China, *International Journal of Auditing, Int. J. Audit.* 12: 111–127.
- Ling Lin, Shu., Penm, Jack H.W., Gong, Shang-Chi., Chang, Ching-shan, (2005), Risk-based capital adequacy in assessing on insolvency-risk and financial performances in Taiwan's banking industry, *Research in International Business and Finance*, Vol. 11, No. 1, pp 111-153.
- Louise, M. (2005). *The effects of auditor independence on audit quality*. Paper presented to the Department of Accounting, Bowling Green State University.

- Ly, K. C., & Shimizu, K. (2018). Funding liquidity risk and internal markets in multibank holding companies: Diversification or internalization? *International Review of*
- M. Kabir Hassan, Ashraf Khan, Andrea Paltrinieri (2019). Liquidity Risk, Credit Risk and Stability in Islamic and Conventional Banks. *Research in International Business and Finance*. Volume 48, April 2019, Pages 17-31.
- Malek, M, Saidin, S. F. (2014). Auditor Switching and Investors' Reliance on Earnings: Evidence from Bursa Malaysia. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 10(7): 777-785.
- Md, Safiullah, Abul, Shamsuddin (2018). Risk in Islamic banking and corporate governance. *Pacific-Basin Finance Journal*. 47. PP: 129-149.
- Mehmed Ganić (2014). Bank Specific Determinants of Credit Risk-An Empirical Study on the Banking Sector of Bosnia and Herzegovina. *International University of Sarajevo (IUS), Faculty of Business and Administration*. September 4.
- Meigs W. (1999). *Auditing principles*. Translation by: Arbab soleymany A' NafaryM. (2002). Tehran: Corporate Audit.
- Muhammad Saifuddin Khan, Harald Scheule, Eliza Wu (2017). Funding Liquidity and Bank Risk Taking. *Journal of Banking and Finance*. Volume 82, September 2017, Pages 203-216.
- Myers, J.N., Myers, L.A. and T.G. Omer (2003). Exploring the Auditor _ Client Relationship and Quality of Earnings: A Case for Mandatory Auditor Rotation, *Accounting Review*, 78: 779-800.
- Nguyen, T. C., & VO, D. V., & Nguyen, V.C.(2015). Risk and Income Diversification in the Vietnamese Banking System. *Journal of Applied Finance & Banking*, 5(1): 99-115.
- Okolie, A. O. (2014). Audit Quality and Earnings Response Coefficients of Quoted Companies in Nigeria. *Journal of Applied Finance & Banking*, 4(2), 139-161.

- Olawale Samuel Luqman. (2014). The Effect of Credit Risk on the Performance of Commercial Banks in Nigeria. *Journal of Banking & Finance*. 18. 182-214.
- Pandey, Radhika, (2004), Monetary Policy Making: Challenges in an Open Economy, Lecture (economics). National Law University.
- Rajhi, Wassim and Hassairi, Slim A, (2013), Islamic banks and financial stability: A comparative empirical analysis between Mena and Southeast Asiann countries, *Region et Developpement*, vol. 37, pp 149-177.
- Rashid. A and Jabeen, S (2016). Analyzing performance determinants: Conventional versus Islamic Banks in Pakistan, *Borsa Istanbul Review*, Vol. 16, issue 2, 92-107.
- Resul Aydemir, Bulent Guloglu (2017). How Do Banks Determine Their Spreads Under Credit and Liquidity Risks During Business Cycles? *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money* Volume 46, January 2017, Pages 147-157.
- Reumers, Math. (2011). Corporate Governance Practices and Bankruptcy Risk of Banks, School of Business and Economics, Universities Maastricht.
- Reynolds, J. K. & Francis, J. R. (2000). Does size matter? The influence of large clients on office-level auditor reporting decisions, *Journal of Accounting and economics*, vol. 30, pp. 375-400.
- Shqipdona Hashani Siqani & Edona Sekiraca (2016). The Impact of the Internal Audit in Reducing Credit Risk in Commercial Banks in Kosovo. *European Scientific Journal* February 2016 edition vol.12, No.4 ISSN: 1857 – 7881 (Print) e - ISSN 1857- 7431.
- Tariq, Ali Arsalan, (2004), Managing Financial Risks of Sukuk Structures. Dissertation for Masters of Science at Loughborough University, UK.
- Tripe, D. (1999). Liquidity Risk in Banks. New Zealand, Massey University.
- Walker P.L. Lewis B.L. and Casterella J.R., (2001). Mandatory auditor rotation: Arguments and current evidence. *Accounting Enquiries*, Vol.10, Issue 2.

Wang, Q., Wong, T. J. and Xia, L., (2008). State ownership, the institutional environment, and auditor choice: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*, No. 46, p. 112-134.

Watts, RL, Zimmerman. (1990). *Positive Accounting Theory*. Prentice Hall International.

Zerni, Mikko, (2009). *Essays on Audit Quality*, Oilu University Press.